

PLAN FOR FORMIDLINGSINDGANGE
NATIONALPARK
KONGERNES NORDSJÆLLAND

APRIL 2021

Planen er udarbejdet af BARK Rådgivning for Nationalpark Kongernes Nordsjælland i samarbejde med VisitNordsjælland, Naturstyrelsen og nationalparkens fem kommuner: Helsingør Kommune, Gribskov Kommune, Hillerød Kommune, Fredensborg Kommune og Halsnæs Kommune.

April 2021
2. udkast

Medmindre andet er angivet er illustrationer og fotos tilvejebragt af BARK Rådgivning A/S.

INDHOLD

Indledning	5
Fælles fortælling: Vild, tæmmet og genforvildet	7
Flere niveauer i formidlingen	8
Formidlingssteder og naturindgange	13
Gjethuset i Frederiksværk: Krudt, kugler og naturkraft (Halsnær Kommune)	14
Skovskolen: Mennesket, magten og naturen (Hillerød Kommune)	18
Under kronen ved Fredensborg: Kongehuset ved Esrum sø (Fredensborg Kommune)	22
Flynderupgård: Lystgård og landskab (Helsingør Kommune)	26
Esrums kloster: Vild, tæmmet og genforvildet / I munkenes fodspor (Gribskov kommune)	30
Anbefalinger til næste skridt	37

INDLEDNING

Nationalpark Kongernes Nordsjælland blev indviet i maj 2018. Den 263 km² store nationalpark er kendetegnet ved de store skove, søer og de åbne landskabsstrøg med overdrev, agerland, heder og sandflugtslandskaber. Et landskab, som blev skabt af isens kræfter for mere end 10.000 år siden og siden er blevet formet af mennesket gennem århundreder.

Nationalparken rummer et rigt og varieret dyre- og planteliv. Fire af nationalparkens kommuner er udpeget i top ti i et nyt naturkvalitetsindex, som Aarhus Universitet har udviklet for Danmarks Naturfredningsforening. Men nationalparken er også et vidnesbyrd på menneskets og især kongemagtens påvirkning af naturen og landskabet, og rummer store kulturhistoriske værdier som Kronborg og Parforcejagtlandskabet, der begge er udpeget som UNESCO verdensarv, samt en perlerække af andre kulturhistoriske fortællinger og steder.

Det er den natur og kulturhistorie, som nationalparken er sat i verden for at bevare, styrke, og samtidig udvikle, formidle og tilgængeliggøre.

BAGGRUND FOR UDVIKLINGEN AF PLANEN

I sommeren 2020 vedtog nationalparkens bestyrelse Nationalparkplan 2020-2026 som fundament for udviklingen af nationalparken. Planen indeholder en række indsatser indenfor bl.a. natur, kulturhistorie, friluftsliv, formidling, erhverv og turisme. Et af disse tiltag er etableringen af en fysisk indgang i hver af nationalparkens fem kommuner, hvorfra de besøgende ledes videre ud til oplevelser og aktiviteter i landskabet. Det blev samtidig besluttet, at et af disse steder skal etableres som et centralt besøgscenter ved Esrum Kloster & Møllegård.

Sideløbende med denne plan igangsatte VisitNordsjælland et projekt for at styrke og udvikle turismen i og omkring Nationalpark Kongernes Nordsjælland. Projektet blev gennemført af BARK Rådgivning i samarbejde med nationalparken, Naturstyrelsen og de fem kommuner i nationalparken, Erhvervshus Hovedstaden og Dansk Kyst- og Naturturisme. Projektet supplerede Nationalparkplanen med et turismemæssigt perspektiv og udpegede indledningsvist fem mulige placeringer af formidlingssteder i og omkring Nationalparken Kongernes Nordsjælland.

Nærværende plan skal ses som en forlængelse af dette arbejde. Den er udarbejdet i samarbejde med de fem kommuner i nationalparken, nationalparkens sekretariat, Visit Nordsjælland og Naturstyrelsen.

Formålet med planen er kvalificere de indledende udpegninger ved at:

1. Formulere en fælles fortælling for Nationalpark Kongernes Nordsjælland
2. Kvalificere placeringer og uddybe kernefortællinger for de fem formidlingssteder på baggrund af både den stedbundne og den fælles fortælling
3. Give anbefalinger til næste skridt i forhold til organisering og proces

Målgruppen er nationalparkens bestyrelse og beslutningstagere i de fem kommuner. Planen skal danne et solidt beslutningsgrundlag for de beslutningsprocesser, der både foregår i regi af nationalparkens bestyrelse og ude i de enkelte kommuner, og således sikre en videre udvikling og realisering af indgangene til nationalparken. Planen indeholder derfor også en række anbefalinger til det videre arbejde.

FÆLLES FORTÆLLING: VILD, TÆMMET OG GENFORVILDET

Naturen og landskabet i Nationalpark Kongernes Nordsjælland er et vidnesbyrd om menneskers samspil med og skiftende syn på naturen gennem tiden. Nationalparkens særkender er de store skove, søer, det åbne landskab med hede, agerland, overdrev og sandflugtplantager. Størstedelen af disse unikke naturområder er flettet tæt sammen med områdets kulturhistorie og er fulde af spor efter kirkens, bøndernes og især kongemagtens forsøg på at dominere og forme landskabet og udnytte naturens ressourcer. Det er dette samspil mellem natur og kultur, der udgør nationalparkens DNA.

Selv om landskabet ikke længere formes af kirke og kongemagt, så forandrer det sig fortsat blandt andet med etableringen af nationalparken. Ligesom mennesket har magt til at svække naturen, så har vi i dag og i fremtiden også muligheden for at bevare, styrke og videreudvikle den.

FLERE NIVEAUER I FORMIDLINGEN

I arbejdet med at kvalificere og præcisere placeringer og kernefortællinger for det centrale besøgscenter ved Esrum Kloster & Møllegård og formidlingsstederne er det blevet tydeligt, at der er behov for at knytte nationalparkens natur- og kulturmæssige highlights endnu tættere på brugeroplevelsen. Derfor suppleres konceptet for indgangene med en udpegning af mindre naturindgange, der ligger i nationalparken.

Der arbejdes således videre med tre typer af indgange:

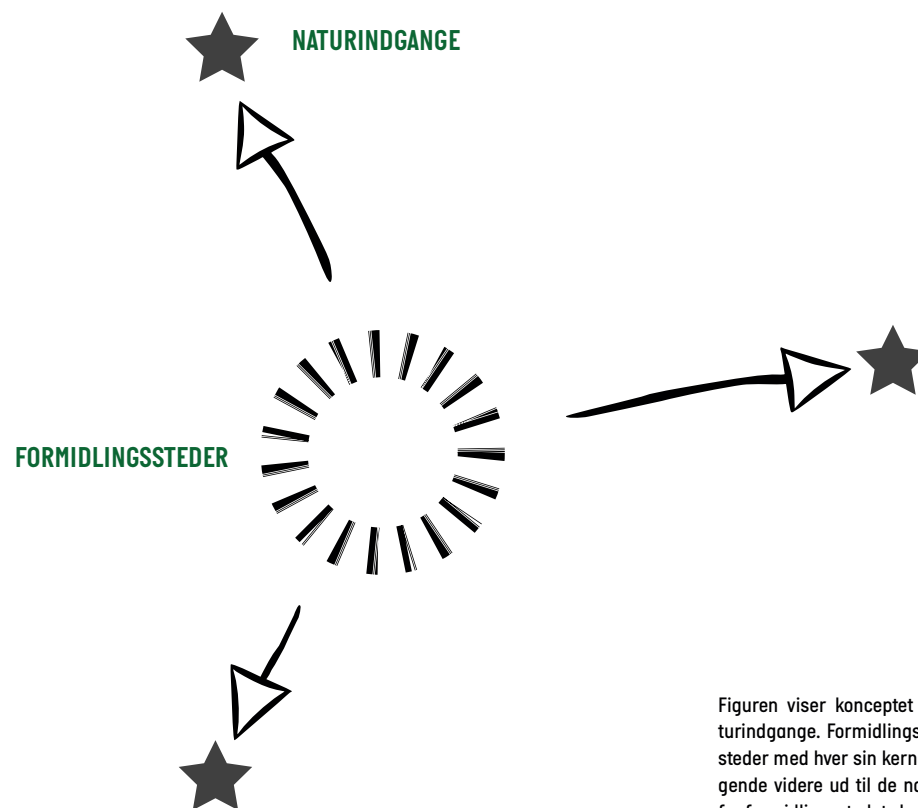
Et centralt besøgscenter ved Esrum Kloster & Møllegård

Fire formidlingssteder, ét i hver af kommunerne Helsingør, Halsnæs, Fredensborg, Hillerød.

Naturindgange placeret ude i landskabet tæt på de natur- og kulturmæssige highlights. Der kan løbende tilføjes nye naturindgange.

Figuren viser konceptet for formidlingssteder og naturindgange. Formidlingsstederne er fysiske velkomststeder med hver sin kernefortælling, der leder de besøgende videre ud til de naturindgange, der er relevante for formidlingsstedets kernefortælling.

ET CENTRALT BESØGSCENTER VED ESRUM KLOSTER & MØLLEGÅRD

Det er tidligere besluttet, at nationalparkens centrale besøgscenter skal placeres på Esrums kloster & Møllegård. Det centrale besøgscenter skal gennem udstillinger og formidlingsaktiviteter formidle den overordnede natur- og kulturhistoriske fortælling om nationalparken og lede de besøgende videre ud til nationalparkens mange oplevelser. Her kan de besøgende få den samlede fortælling om nationalparken på tværs af kommunerne, såvel som klosterets egen kernefortælling 'I munkenes fodspor'. Her vil også være et koncentreret udbud af aktiviteter og servicefunktioner som f.eks. mulighed for bespisning, toiletter og parkering.

FORMIDLINGSSTEDER

Et formidlingssted er et fysisk velkomststed med formidling, information og servicefunktioner, hvor de besøgende kan gå på opdagelse i historien på det pågældende sted og blive ledt videre ud til oplevelser og aktiviteter i nationalparken – med fokus på natur, kulturhistorie og fri-

luftsliv. Formidlingsstederne kan have forskellig karakter og skala fra mindre informationssteder til større attraktioner, men fælles for dem er, at de skal være trafikalt lette at komme til med bil eller offentlig transport - og have et koncentreret udbud af aktiviteter, aktører, oplevelser og services. Formidlingsstederne har hver sin kernefortælling, der tager udgangspunkt i lokalområdets specifikke natur og kultur og de highlights, der knytter sig hertil. De fem kernefortællinger bidrager hver for sig til nationalparkens samlede fortælling og folder denne ud i en lokal kontekst.

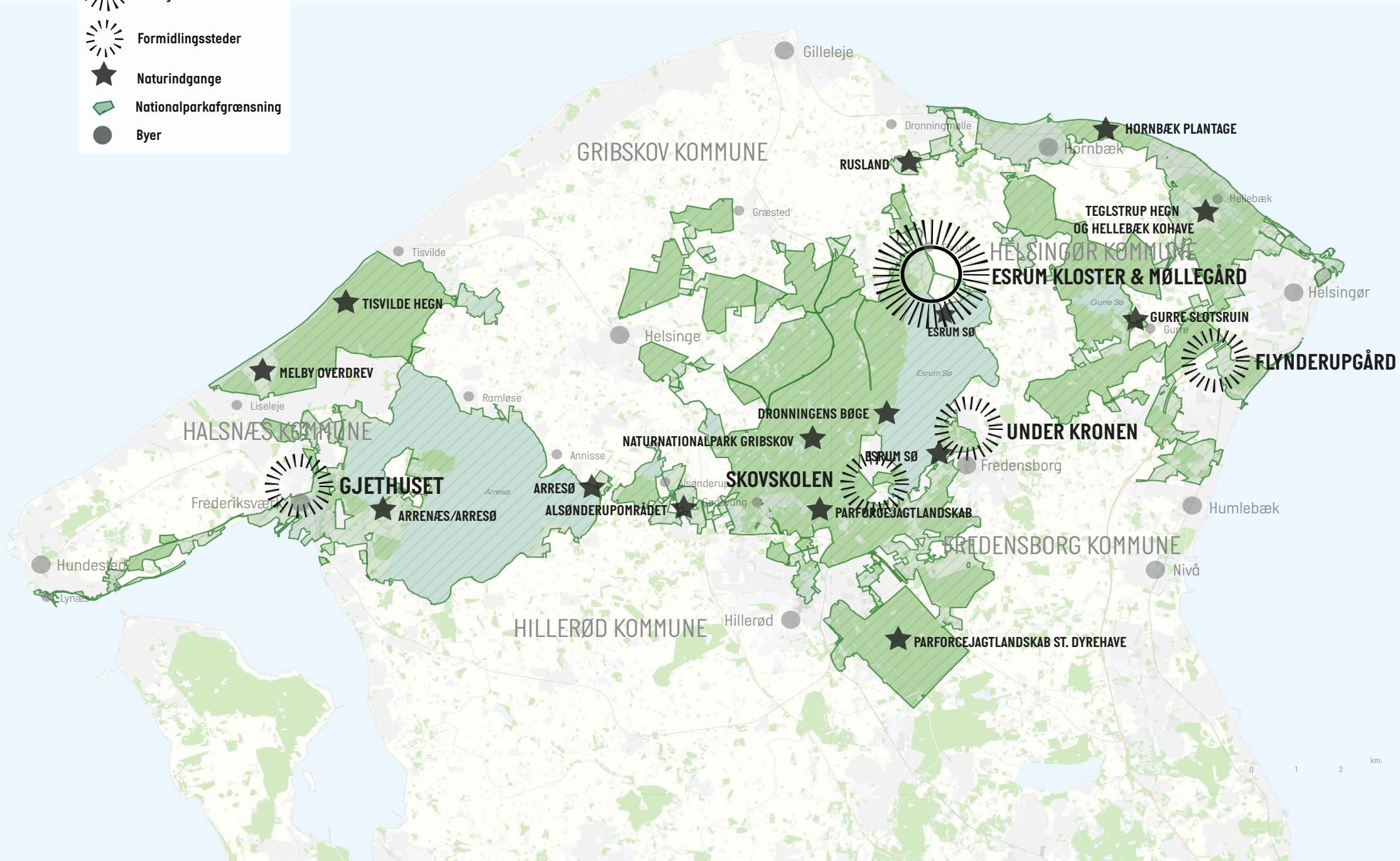
NATURINDGANGE

Formidlingsstederne peger ud til en række naturindgange. Naturindgangene ligger tæt på de naturmæssige highlights og kan nås med bil eller offentlig transport. En naturindgang er et startpunkt for en tur i nationalparken og kan være alt fra et skilt eller en informationstavle til et madpakkehus. Planen udpeger i alt 11 naturindgange, men lægger samtidig op til, at disse kan udbygges og suppleres over tid. Det kunne eksempelvis være den nye Søborg Sø, der forventes at være etableret i 2023. De

fleste af de foreslåede naturindgange ligger på statslige arealer, hvorfor Naturstyrelsen bliver en essentiel samarbejdspartner i udviklingen og etableringen af indgangene og eventuelt tilhørende friluftfaciliteter.

NATIONALPARKENS PARTNERE

Ud over de tre typer indgange arbejder nationalparken med et partnerskabsprogram, hvor lokale virksomheder, foreninger og andre kan blive medlem. Som medlem får man bl.a. lov til at bruge nationalparkens logo til at markedsføre ydelser og produkter. Til gengæld forpligtiger man sig som partner på at have materiale om nationalparken liggende tilgængeligt for lokale og besøgende, og hvis det er muligt, synliggøre nationalparken på digitale medier. Som partner skal man deltage i et introduktionskursus og være aktiv i partnerskabsnetværket. Partnerne vil fungere som ambassadører for nationalparken og 'indgang' til de mange oplevelser og tilbud.

FORMIDLINGSSTEDER

OG NATURINDGANGE

HALSNÆS KOMMUNE

KERNEFORTÆLLING: KRUDT, KUGLER OG NATURKRAFT

Naturens kræfter spiller ind mange steder i Frederiksværk. Sandflugten har ædt sig ind i landet og omdannet den tidligere Arrenæs fjord til en sø. Søen fik senere en afgørende betydning for, at der i starten af 1700-tallet blev anlagt en tidlig industriproduktion af våben til den danske hær. Vandkraft var en afgørende ressource, hvorfor man lod soldater og svenske krigsfanger udgrave Arresø kanal, der forbandt Arresø med Roskilde Fjord i starten af 1700-tallet.

Gjethuset i Frederiksværk er grundlagt som jernstøberi i 1700-tallet og er et fysisk vidnesbyrd om den stærke kongelige industri- og militærhistorie, der knytter sig til Frederiksværk by. Med sin fortid som fabrikssamfund rummer Frederiksværk og det omkringliggende landskab tydelige spor fra en historiske periode, hvor den omkringliggende natur var en afgørende ressource i styrkelsen af landets militære magt.

MÅLGRUPPER

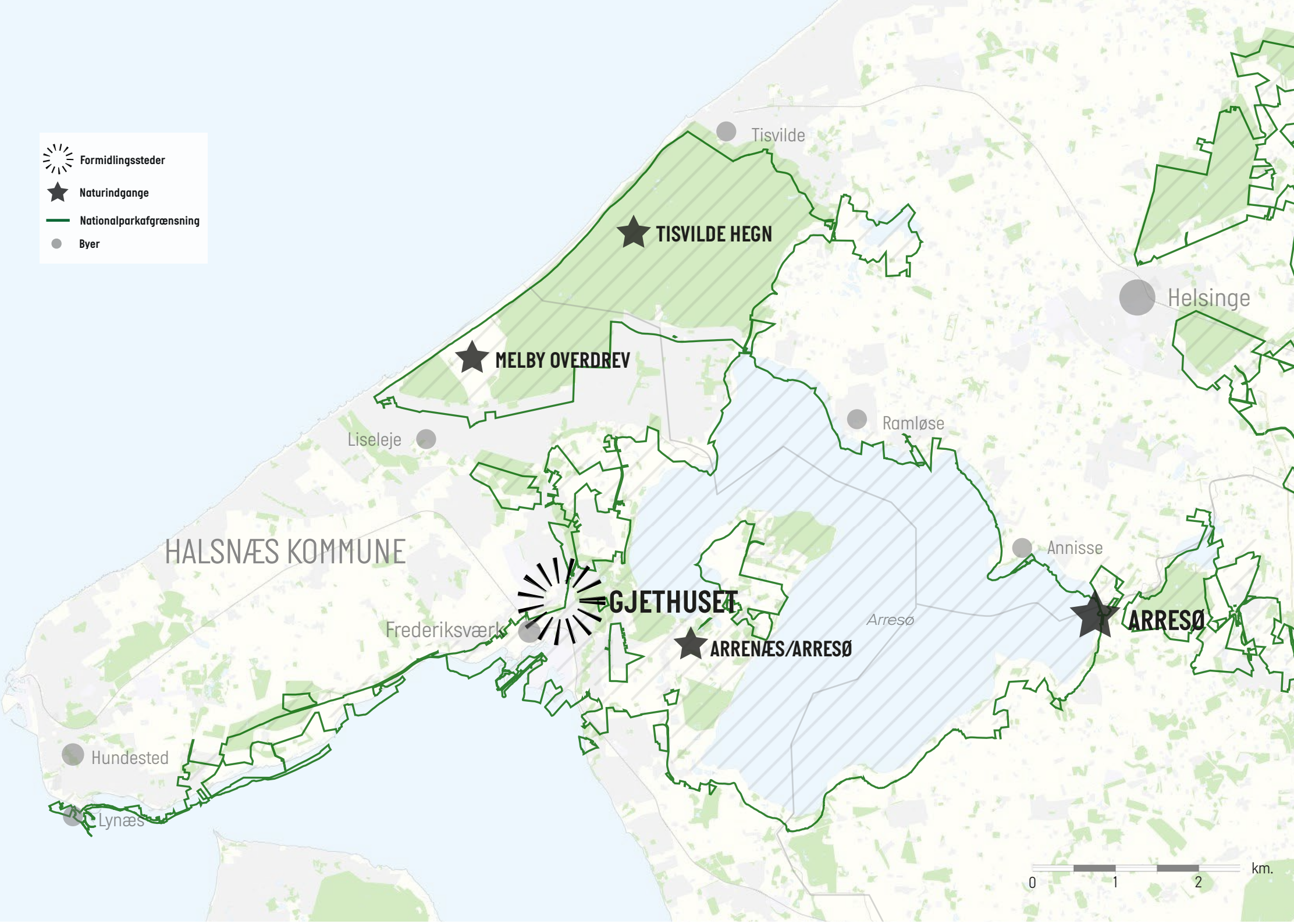
- **Lokale borgere:** Frederiksværk har et stærkt lokalsamfund, som allerede mødes i Gjethuset og benytter sig af naturen i og omkring Frederiksværk by.
- **Turister:** Kommunens mange sommerhuse giver mulighed for at opfordre sommerhusejere og -lejere til at udforske natur- og kulturoplevelser i området, også uden for højsæsonen

- **Skoleklasser:** Områdets unikke natur er et oplagt læringsmiljø for skoleklasser, der både kan få viden om geologi, biologi og historie og samtidig lære, hvordan man begår sig bedst i naturen.

AKTIVITETER

- **Kulturhistorisk formidling:** Historien om Frederiksværk og området omkring formidles i dag af og på Krudtværksmuseet, der tilbyder forskellige byvandring og aktiviteter. Området henvender sig til natur- og kulturturister, de stille brugere, der ønsker at opleve og fordybe sig i det unikke kultur- og naturlandskab ved at studere fugle eller besøge fortidsminder.
- **Vandreture og outdooraktiviteter:** Aktive brugere, der besøger området, kan vandre, cykle eller dyrke vandsportsaktiviteter. Fra Frederiksværk by er der vandruter til Store Maglehøj og Hvide Klint. Ligesom, der udgår stiger til et helt unikt og varieret landskab fra de to naturindgange.
- **Kanoudlejning:** Der er kanoudlejning, så det også er muligt at opleve området fra vandsiden.

- Formidlingssteder
- Naturindgange
- Nationalparkafgrænsning
- Byer

NATURINDGANGE

★ **Melby Overdrev** er Sjællands største hede og hjemsted for flere sjældne dyre- og plantearter. Området har været brugt som skydeterræn for militæret i mere end hundrede år og er derfor en af de få heder, som ikke er blevet bebygget med sommerhuse. I dag er området fredet og optaget i Danmarks Naturkanon som en ud af 15 områder i Danmark. Her kan de besøgende bl.a. opleve sjældne dyre- og plantearter som den gule citron sommerfugl, dagsommerfugle, nikkende kobjælder og lyngsilke.

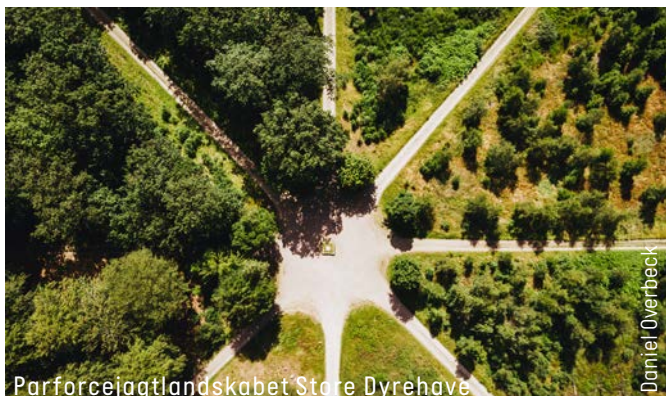
★ **Arrenæs og Arresø** er et istidslandskab. Frem til den sene stenalder var Arresø en lavbundet fjord, men udmundingen sandede til og skabte Danmarks største sø. Arrenæs har været beboet siden den tidlige stenalder og rummer flere gravhøje. Arrenæs spillede også en rolle i krudtproduktionen, hvor kongen opbevarede sprængfarligt krudt i magasiner i Auderød Skov. Arrenæs byder på smuk og varieret natur med mose, søbred, skov, eng og overdrev.

★ **Tisvilde Hegn** er plantet af kongen i 1700-tallet for at forhindre sandflugt. Århundredes sandflugt har skabt et særegent kuperet landskab med bakker og dale og en artsrigdom af dyr og planter, som ikke kan ses andre steder i Danmark. Tisvilde Hegn gemmer også på en række kulturskatte og narturperler, som en gammel slotsruin, den tilsandede landsby Torup og Troldeskoven, der med sine krogede træer, kæmpe graner og grønne mos-tæpper bringer tankerne hen på de svenske skove.

★ **Arresø** er med sine godt 40 km² Danmarks største sø. Men sådan har det ikke altid været. Frem til 1730 var Arresø en lavbundet fjord, men udmundingen sandende bogstaveligt talt til under sandflugten og skabt Arresø. I sommerhalvåret er det muligt at tage en tur på Arresøen med båden Frederikke, der lægger fra og til i Frederiksværk kanal tæt på Ågabø.

På sigt kan flere naturindgange tilføjes.

HILLERØD KOMMUNE

KERNEFORTÆLLING: MENNESKET, MAGTEN OG NATUREN

Skovskolen ligger ved Naturnationalpark Gribskov, som er udpeget som ét af nationalparkens tre store kerneområder. Skovene i Nordsjælland har ligget her siden istiden, omend de har ændret karakter undervejs under menneskets indflydelse. Det er især kongernes stærke tilstedeværelse efter reformationen, og deres eneret til at benytte området som jagtterræn, der har sikret, at skovene stadig findes i dag.

Stærkt i denne fortælling står Frederiksborg Slot og det UNESCO-udpegede parforcejagtlandskab fra 1600-tallet som en storslået iscenesættelse af den enevældige konges magt over naturen.

Den rekreative brug af naturen peger også frem til i dag, hvor vi mere end nogensinde higer efter at komme ud i naturen. Skovskolen giver adgang til Naturnationalpark Gribskov, et af Danmarks smukkeste og mest varierede naturområder, Esrum Sø og ikke mindst Parforcejagtlandskabet.

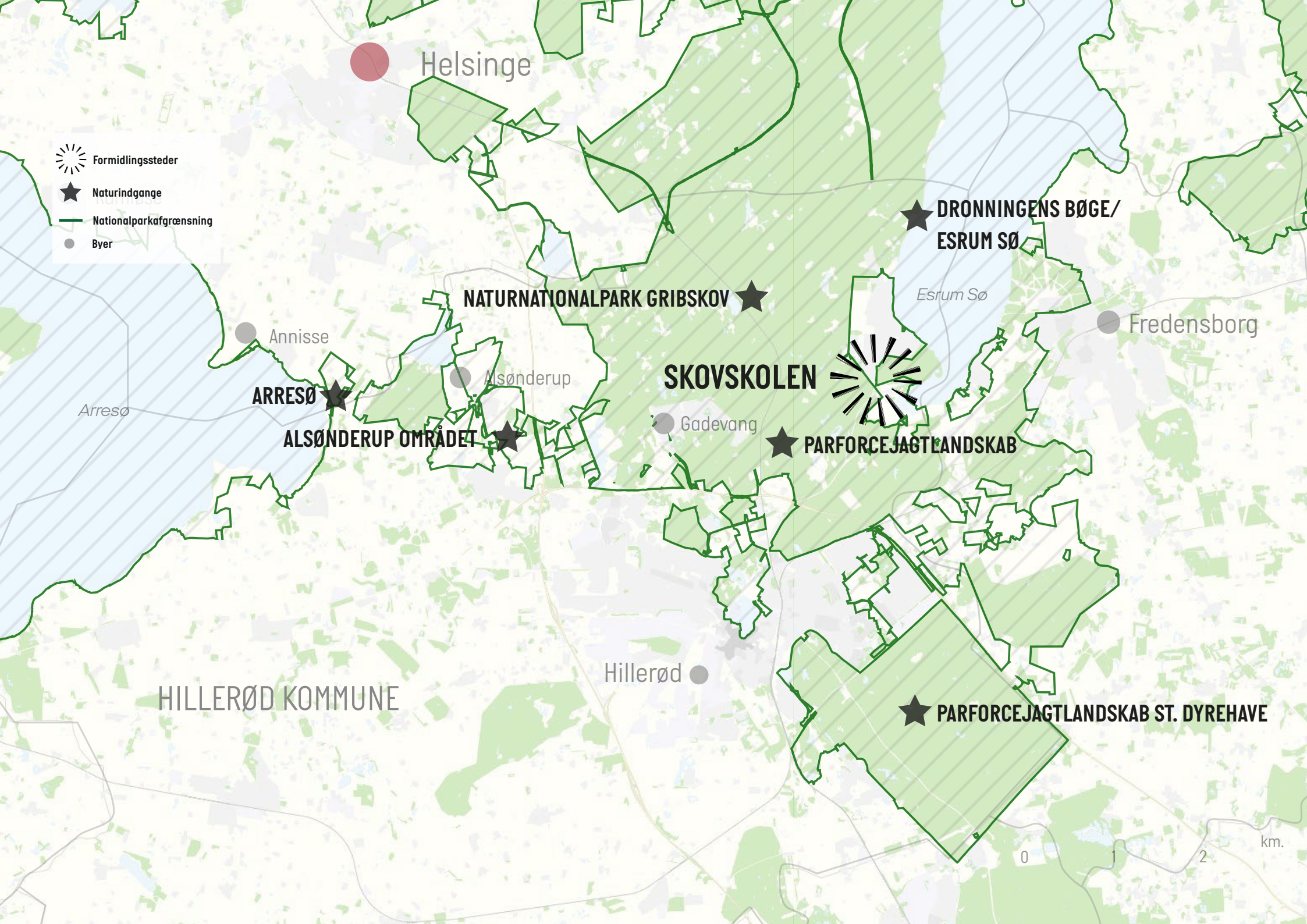
MÅLGRUPPER

- **Lokale borgere:** Der er et potentiale i styrke mulighederne for et aktivt friluftsliv for lokale borgere, så de får øjerne op for de unikke muligheder, som den omkringliggende natur byder på.

- **Turister:** Det er muligt at ankomme til både Hillerød by, Gribskov og Skovskolen med både bil og kollektiv transport, hvilket gør det til en oplagt destination for endagsture for københavnere, der ønsker at opleve nationalparken. Frederiksborg Slot tiltrækker allerede både danske og udenlandske turister. Der er et potentiale i at invitere disse grupper til også at opleve fortællingerne om kongemagten i områdets natur og landskaber.

AKTIVITETER

- **Vandreture:** Vandreruter går forbi Stjernen, Dronningens Bøge og Nødebo og mange af parforcejagtveje.
- **Cykelruter:** Der er cykelruter med startpunkt fra Frederiksborg Slot
- **Rideruter:** Der findes fire parforce-rideruter, der er udviklet af lokale rideforeninger
- **Børneaktiviteter:** Mobilspil om Parforcejagtlandskabet for børn mellem 9-14
- **Friluftaktiviteter:** Der er et stort potentiale i at udvikle friluftaktiviteter i regi af/eller i samarbejde med Skovskolen.

NATURINDGANGE

- ★ **Parforcejagtlandskabet** i Nordsjælland består af Gribskov, Store Dyrehave og Jægersborg Dyrehave og Hegn. De tre skove udgør et unikt kulturlandskab, der fortæller om Kong Christian V's enevældige magt, som kongen demonstrerede ved at kontrollere naturen. Det unikke parforcejagt-landskab blev i 2015 udpeget af UNESCO til verdensarv.
- ★ **Gribskov** er med sine 5600 ha den næststørste af vores gamle skove med fortidslevn, interessante naturområder og kulturelle mindesmærker. Her er historiske spor i form af jættestuer og forsvundne landsbyer, Danmarks største bestand af vildtlevende dådyr, og i trætoppene yngler fiskeørnepar og havørne. Gribskov er udpeget som Natura 2000 habitat- og fugleyngeområde – og en stor del af skoven udlægges til urørt skov i 2026. I Gribskov ligger Naturnationalpark Gribskov på 1300 ha.
- ★ **Dronningens Bøge/Esrum Sø** Dronningens Bøge ligger ved Esrum Sø nær Nødebo og rummer en række gamle bøgetræer, der står som en allé ud mod vandet. Alléen blev plantet i 1720'erne som en forlængelse af den akse i landskabet, som Eremitage Allé i Fredensborg Slotshave danner. Nord og syd for Dronningens Bøge ses hegnede arealer, som afgræsses om sommeren i et forsøg på at genskabe en græsningsskov, som vi formoder den så ud fra 1600-tallet til begyndelsen af 1800 tallet. Denne lysåbne skovtype er af stor biologisk betydning, ikke mindst for fugle og insekter.
- ★ **Arresø** er med sine godt 40 km² Danmarks største sø. Men sådan har det ikke altid været. Frem til 1730 var Arresø en lavbundet fjord, men udmundingen sandende bogstaveligt talt til under sandflugten og skabt Arresø. I sommerhalvåret er det muligt at tage en tur på Arresøen med båden Frederikke, der lægger fra og til i Frederiksværk kanal tæt på Ågabø.
- ★ **Alsønderup området** - Pøle Å, Nejede Østerskov og Alsønderup Enge rummer store naturkvaliteter og er et vigtigt ynglested for en række fuglearter, sjældne frøer og vandsalamander. Nejede Vesterskov har med sin beliggenhed højt i terrænet stor visuel betydning for det omkringliggende landskab. Den sydlige del af skoven består af selvsåede bøgetræer på knap 200 år. Pøle Å-dal er en del af et større dødislandskab, som afspejler en smeltevandsdal. Området kan opleves fx med udgangspunkt fra Kulsviergården.

På sigt kan flere naturindgange tilføjes.

FREDENSBORG KOMMUNE

KERNEFORTÆLLING: KONGEHUSET VED ESRUM SØ

Under kronen ligger midt i Fredensborg by tæt ved slottet, slotshaven og Esrum Sø, og er dermed et oplagt start- eller slutpunkt for en tur ud i det kongelige lystlandskab og langs Esrum Sø.

Ved Fredensborg Slot og slotshave lever fortællingen om det danske kongehus i bedste velgående. Slottet blev opført i 1722 og bruges stadig flittigt af kongefamilien som ramme for både private og offentlige begivenheder. Esrum Sø, som kan ses fra slottet, er også blevet brugt til praktiske og rekreative formål for kongefamilien.

Dette vidner Frederik IV's gamle bådhus, Chaluphuset, om, som kan opleves den dag i dag. Huset blev bygget så højt, at der var plads til, at kongens Chalup kunne sejle helt ind. Navnet Dronningens Kovang minder om, at Kongehuset her havde sine græssende husdyr gående som en del af fødevareforsyningen til slottet.

MÅLGRUPPER

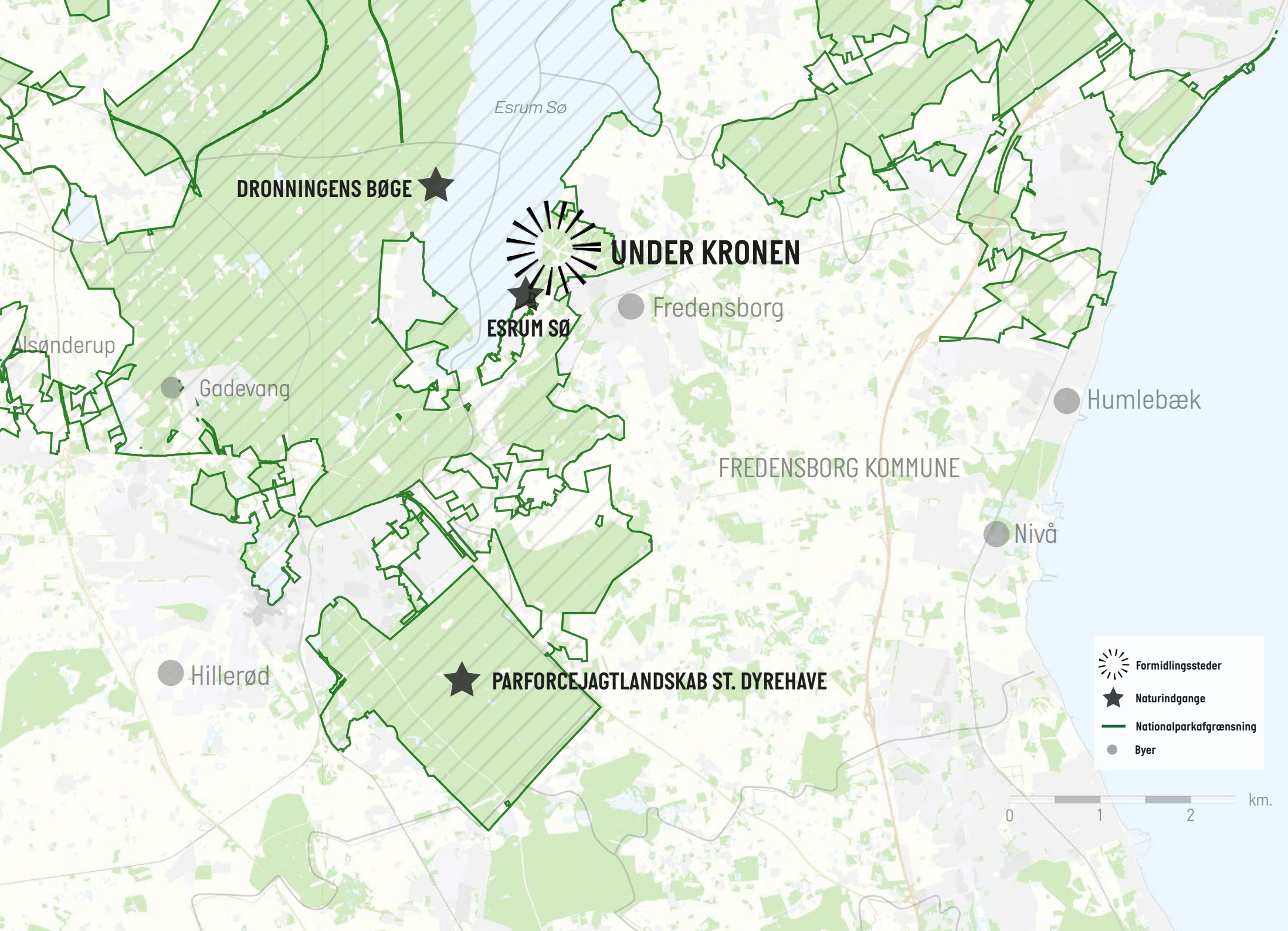
- **Lokale borgere:** Slottet er et lokalt udflugtsmål, og Under Kronen har en beliggenhed, der kan gøre de lokale opmærksomme på de rekreative oplevelser, der ligger og venter omkring Esrum Sø.

- **Turister:** Fredensborg Slot tiltrækker allerede mange både danske og udenlandske turister. Der er et potentiale i at invitere disse grupper til også at opleve naturen og fortællingerne om kongefamilien i området omkring søen.

AKTIVITETER

Området er både smukt, tilgængeligt og mættet med historiske fortællinger, og det har potentiale til at tiltrække både aktive naturbrugere og historie- og kulturinteresserede grupper, der ønsker at gå en tur og nyde den smukke slotshave eller en sejltur på Esrum Sø.

- **Aktiviteter på vand:** Der går en båd fart fra Skipperhuset over til Fændrikshus og Dronningens Bøge i Gribskov. Udover badesteder kan man som privat person også opleve søen med kajak, kano og robåd.
- **Aktiviteter på land:** Det er muligt at gå en tur langs Esrum Sø, hvor man blandt andet kan opleve søens varierede fugleliv som fx. vandfugle, og hvis man er heldig en havørn eller isfugl.
- **Lystfiskeri:** Fiskebestanden er rig, og der kan blandt andet fiskes efter gedder og aborrer.

NATURINDGANGE

★ **Esrum Sø** er Danmarks næststørste sø, og med en vanddybde på 22,3 meter på det dybeste punkt er Esrum Sø den mest vandrige sø i Danmark. Esrum Sø er kendt for sit rene, klare vand som bl.a. er en af årsagerne til, at Frederik IV byggede Fredensborg Slot her. I dag er søen udgangspunkt for en lang række aktiviteter, hvad enten man er til vinterbadning, sejlads af forskellig art, fiskeri eller fugleinteresseret. Om sommeren sejler bådarten fra Skipperhuset ved Fredensborg Slot til Fændrikshus og Dronningens Bøge i Gribskov.

★ **Dronningens Bøge/Esrum Sø** Dronningens Bøge ligger ved Esrum Sø nær Nødebo og rummer en række gamle bøgetræer, der står som en allé ud mod vandet. Alléen blev plantet i 1720erne som en forlængelse af den akse i landskabet, som Eremitage Allé i Fredensborg Slotshave danner. Nord og syd for Dronningens Bøge ses hegnede arealer, som afgræsses om sommeren i et forsøg på at genskabe en græsningsskov, som vi formoder den så ud fra 1600-tallet til begyndelsen af 1800 tallet. Denne lysåbne skovtype er af stor biologisk betydning, ikke mindst for fugle og insekter.

★ **Parforcejagtslandskabet ved St. Dyrehave** er med sine snorlige veje og store net af stjernemønstre og kvadrater et enestående eksempel på Parforcejagtslandskabet. Christian V anlagde Parforcejagtslandskabet i slutningen af 1600-tallet med inspiration fra Frankrig med henblik på en ganske speciel jagtform – nemlig parforcejagten. Landskabet er flot bevaret og fortæller os i dag historien om den enevældige konges storslåede magt over naturen. Det unikke parforcejagt-landskab blev i 2015 udpeget af UNESCO til verdensarv.

På sigt kan flere naturindgange tilføjes.

HELSINGØR KOMMUNE

KERNEFORTÆLLING: LYSTGÅRD OG LANDSKAB

I Helsingør finder man både unikke naturområder, som Teglstrup Hegn, og tydelige symboler på kongens magt, som Kronborg Slot i Helsingør by. Flynderupgård også på en anden vinkel – nemlig fortællingen om Danmark som landbrugsland, om bødernes fødevareproduktion og forsyning af kongen og opdykningsmetoder gennem tiden.

Flynderupgård skriver sig med sin fortid som lystgård også ind i en samlet fortælling om Nordsjælland som et naturskønt, rekreativt åndehul i kontrast til storbyens hektiske liv og med plads til aktiv udfoldelse. Flynderupgård er allerede etableret som et lokalt samlingssted, og tilbyder i dag mange udendørsoplevelser for både børn og voksne i den omkringliggende natur.

MÅLGRUPPER

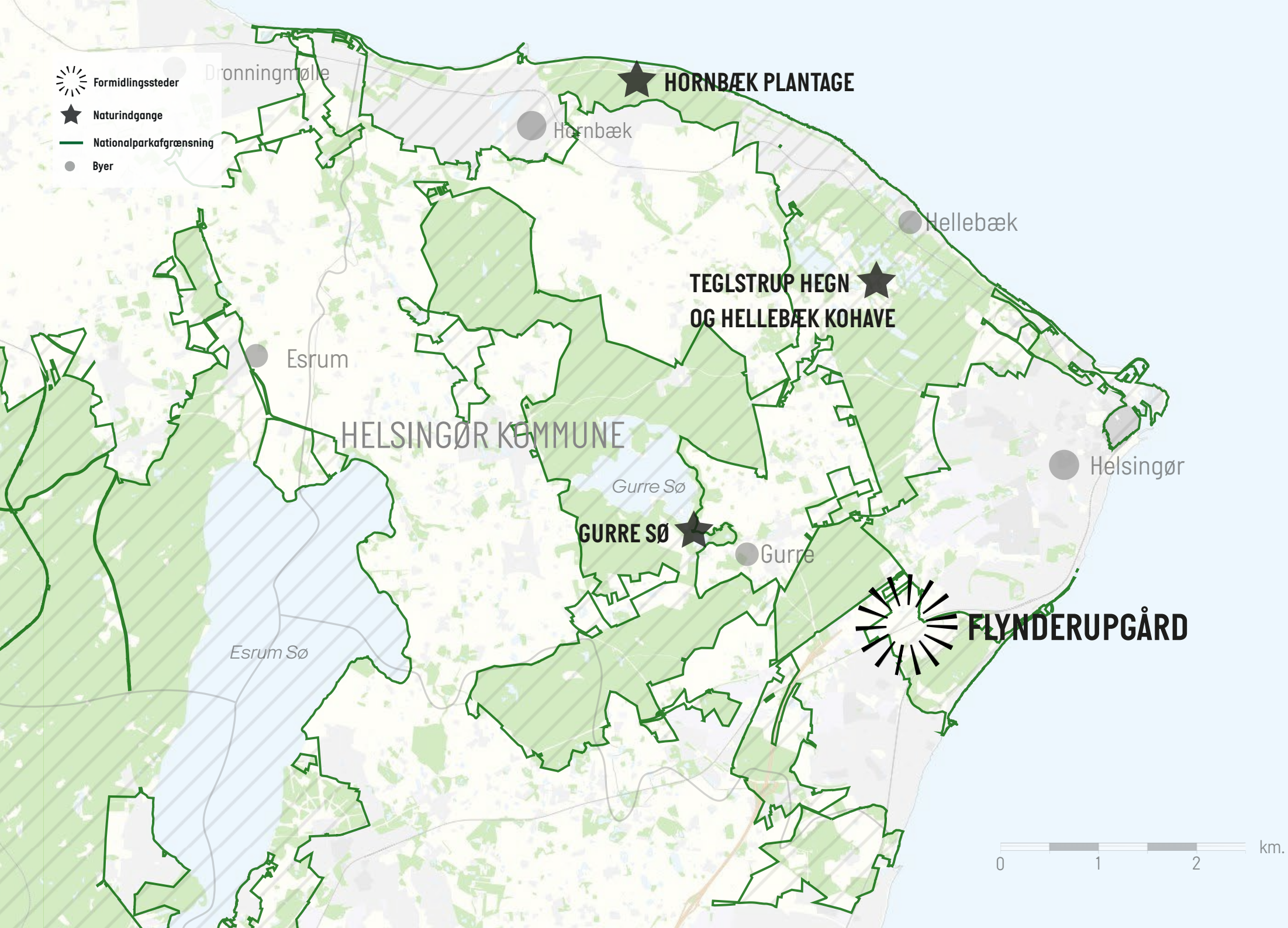
- **Lokale borgere:** For lokale børnefamilier udgør Flynderupgård i dag et uformelt og lokalt mødested, hvor man kommer forbi efter endt skole- og arbejdsdag og drikker en kop kaffe og leger udendørs.
- **Institutioner og skoleklasser:** Flynderupgård er allerede etableret udflugtsmål for lokale skoleklasser og institutioner og har en skoletjeneste, der bl.a. formidler livet på landet i gamle dage og områdets naturrigdomme.

- **Turister:** Helsingør by og Kronborg Slot tiltrækker allerede mange både danske og udenlandske turister. Der er et potentiale i at invitere disse grupper til også at opleve naturen i nationalparken.

AKTIVITETER

- **Oplevelsesture:** Mange naturbrugere i dag vil gerne kombinere deres naturoplevelser med komfort og god forplejning, som i forvejen tilbydes på Flynderupgård. Oplevelsespakker kan fx. kombinere aktiviteter på Flynderupgård med oplevelser i nationalparken som en guidet vandretur eller kulturhistorisk cykeltur til Gurre Slotsruin med frokost og historisk oplæg på Flynderupgård. Det kunne også være en overnatning i shelter med morgenmad på Flynderupgård.
- **Hestevognskørsel:** Med den rette samarbejdspartner kan der arrangeres hestevognkørsel ud til nationalpartens højdepunkter.
- **Cykel og vandreture:** Der udgår både cykel- og vandreture fra Flynderupgård og naturindgangene.

- Formidlingssteder
- Naturindgange
- Nationalparkafgrænsning
- Byer

NATURINDGANGE

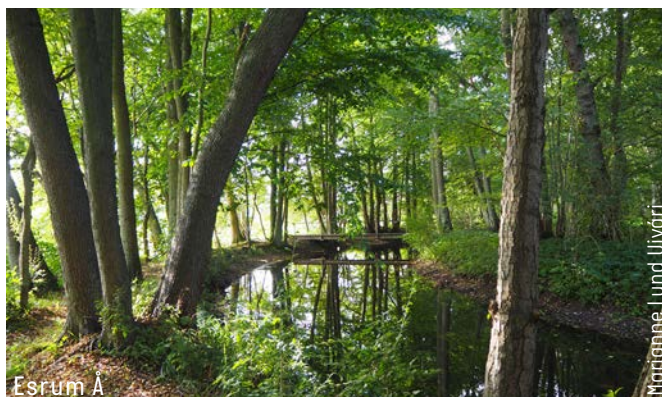
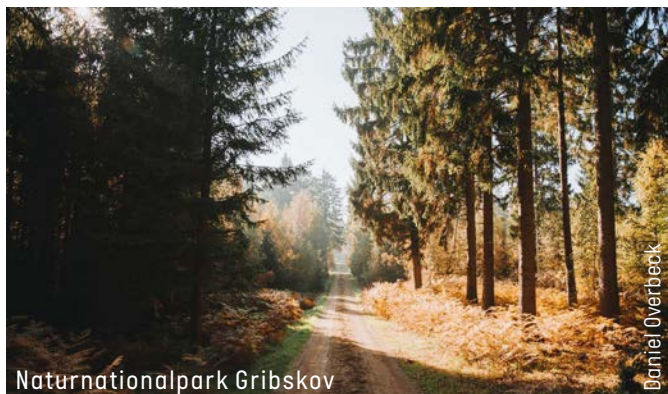
★ **Gurre Sø** ligger omkranset af skov på alle sider. "Lad blot Gud beholde sit Himmerige, hvis jeg kan beholde Gurre" sagde Valdemar Atterdag i 1300-tallet ifølge sagnet om denne naturperle. Det er i dag muligt at spadserere rundt om Gurre Sø, nyde udsigten og høre lydene fra et rigt fugleliv. Eller besøge ruinerne af det engang mægtige Gurre Slot, og er man heldig, møder man måske spøgelse af den gamle konge ridende på sin sorte hest.

★ **Teglstrup Hegn og Hellebæk Kohave** er en varieret naturoplevelse med højmoser, skovsøer, 500 år gamle egetræer og overdrev med græssende køer. Her kan de besøgende også opleve dansk industrihistorie. Hammermøllen fra 1601, som står flot velbevaret i dag, udgør en del af det industrikompleks, som producerede bl.a. kanoner for den danske krigsmagt.

★ **Hornbæk Plantage** byder på en varieret og vild skov med masser af aktiviteter. Her kan du gå en tur på toppen af den gamle stenalderskrænt og kigge ned over trækronerne udover havet og over mod Sverige.

På sigt kan flere naturindgange tilføjes.

GRIBSKOV KOMMUNE

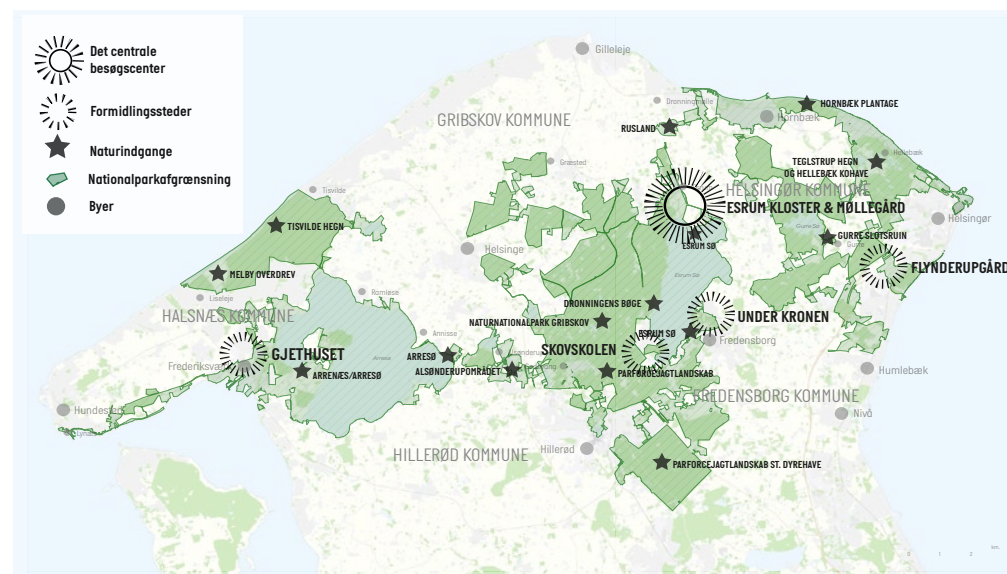
DET CENTRALE BESØGSCENTER VED ESRUM KLOSTER & MØLLEGÅRD

DEN FÆLLES FORTÆLLING: VILD, TÆMMET OG GENFORVILDET

Det centrale besøgscenter skal først og fremmest løfte fællesfortællingen for hele nationalparken. Det er fortællingen om samspillet mellem natur og mennesker gennem tiden og betydningen af dette både i fortid, nutid og fremtid. Ambitionen er at binde de mangfoldige kernefortællinger på de enkelte formidlingssteder og naturspots sammen via temaer, der går på tværs af tid, rum og på tværs af natur og kultur og herved inspirere til oplevelser ude i hele nationalparkområdet. Esrum Kloster & Møllegård ligger i hjertet af Nationalpark Kongernes Nordsjælland med direkte adgang til Gribskov, Esrum Sø og store engområder. Allerede i dag går fortællingen om natur- og kulturhistorie hånd i hånd, og stedet har et unikt udgangspunkt for at formidle en samlet fortælling om nationalparken, på tværs af kommunegrænser.

DEN STEDBUNDNE KERNEFORTÆLLING: I MUNKENES FODSPOR

Den stedbundne kernefortælling på stedet er et klart eksempel på den indflydelse menneskets relation til naturen har haft på det nordsjællandske landskab. Esrum Kloster har, med en fortid som et af middelalderens største klostre i Nordeuropa, sat et markant aftryk på den omkringliggende natur. Før reformationen var klosteret en stor jordejer, men måtte overdrage landområderne til kongen, da klosterordenen blev afviklet omkring år 1559. Selvom kun en mindre del af klosteret står tilbage i dag, er stedet fyldt med fortællinger om, hvordan munkene dyrkede jorden og tæmmede naturen og om kirkens magtrelation til konge og lokale bønder. Fra Esrum Kloster går man i munkenes fodspor i både fysisk forstand via pilgrimsruter og i spirituel forstand gennem en forståelse af religion og troens betydning og ikke mindst i en bredere kulturhistorisk forstand, hvor man dykker ned i det levede liv på og omkring klosteret.

Det centrale besøgscenter skal gennem formidling og aktiviteter pege ud til oplevelser i hele nationalparken.

MÅLGRUPPER

- **Lokale borgere:** Esrum Kloster skal i endnu højere grad være et mødested og udgangspunkt for lokale borgere, der skal på udflugt med familien eller bare vil en tur på naturlegepladsen.
- **Skoleklasser:** Esrum Kloster har i dag en aktiv og populær skoletjeneste.
- **Turister:** Esrum Kloster tiltrækker i dag omkring 70-90.000 besøgende til området og i caféen. Det er dels den historisk interesserede kulturforbruger, der besøger stedet sammen med mange børnefamilier, der tiltrækkes af aktiviteter og feriemuligheder. Der er potentiale i at tiltrække endnu flere børnefamilier og flere voksne mellem 25-45 år fra København.

AKTIVITETER

- **Formidling:** Besøgscenteret står for den overordnede formidling af nationalparken gennem udstillinger og diverse formidlingsaktiviteter.
- **Vandreture:** Esrum Kloster ligger med god adgang til de længere nordsjællandske pilgrimsruter og de kortere oplevelsesruter til kulturhistoriske steder og til Naturnationalpark Gribskov og Esrum Sø.

- Formidlingssteder
- Naturindgange
- Nationalparkafgrænsning
- Byer

NATURINDGANGE

- ★ **Rusland** er navnet på det landskab, som omkranser Rudolph Tegnens Museum og Statuepark. Det bakkede og lyngklædte område med spredte fyrretræer og enebærbuske giver associationer til de afsidesliggende egne i det øde Rusland. Landskabet tilbyder, udover 14 spektakulære bronzestatuer, en skøn udsigt ud over Kattegat og en 150 år gammel naturskov af eg og bøg.
- ★ **Esrum sø** er Danmarks næststørste sø, og med en vanddybde på 22,3 meter på det dybeste punkt er Esrum sø den mest vandrige sø i Danmark. Esrum Sø er kendt for sit rene, klare vand som bl.a. er en af årsagerne til at Frederik IV byggede Fredensborg Slot her. I dag danner søen udgangspunkt for en lang række af aktiviteter, hvad end man er til vinterbadning, sejlads af forskellig art, fiskeri eller ornitolog. Om sommeren sejler bådarten fra Skipperhuset ved Fredensborg Slot til Fændrikshus i Gribskov.
- ★ **Gribskov** er Danmarks største gamle skov med fortidslevn, interessante naturområder og kulturelle mindesmærker. Her er historiske spor i form af jættestuer og forsvundne landsbyer, Danmarks største bestand af vildtlevende dådyr og i trætoppene yngler fiskeørnepar og havørne. Gribskov er udpeget som Natura 2000 habitat- og fugleyngelområde – og en stor del af skoven udlægges til urørt skov i 2026. I Gribskov ligger Naturnationalpark Gribskov på 1300 ha.

ANBEFALINGER TIL NÆSTE SKRIDT

DET CENTRALE BESØGSCENTER VED ESRUM KLOSTER & MØLLEGÅRD

Esrum Kloster & Møllegård har igangsat udarbejdelsen af en foranalyse, der skal konkretisere det kommende besøgscenters vision, koncept, målgrupper, forretningsmodel, drift og organisation. Arbejdet drives af Esrum Kloster & Møllegård i tæt samarbejde med nationalparken. På den måde sikres det, at det centrale besøgscenter ved Esrum Kloster & Møllegård både formidler nationalparkens overordnede fortælling og sin egen kernefortælling samtidig med at det bidrager til at realisere nationalparkens vision og formål.

DE FIRE FORMIDLINGSSTEDER

På baggrund af arbejdet med at formulere kernefortællinger for formidlingsstederne er det blevet klart, at kommunerne er forskellige steder i processen ift. udviklingen og realisering af formidlingsstederne. Arbejdet med planen har resulteret i, at de fem kommuner et blevet enige om en fælles fortælling for nationalparken og en særlig kernefortælling for hver af de fem formidlingssteder. Nogle kommuner er langt ift. udvikling og realisering af formidlingsstederne og har allerede afsat midler til udvikling og drift i de kommunale budgetter. Andre har endnu ikke besluttet endeligt hvor deres formidlingssted skal placeres.

Kommunerne har en central rolle i den videre udvikling og realisering af formidlingsstederne. Det anbefales derfor, at der etableres arbejdsgrupper internt i kommunerne, der i samarbejde med de lokale aktører arbejder videre med at udvikle og konkretisere formidlingsstederne. Arbejdet skal bygge videre på planens principper og kernefortællingerne - og gennemføres i et tempo, der tager højde for den enkelt kommunens interne politiske processer og bevilling af udviklings- og driftsmidler.

Endvidere er der behov for løbende koordinering, vidensdeling og udvikling mellem kommunerne, Naturstyrelsen og nationalparken med involvering af repræsentanter fra formidlingsstederne. Det anbefales, at der nedsættes et udviklingsnetværk, som drives af det centrale besøgscenter Esrum Kloster & Møllegård, som kan være med til at sikre, at udviklingen af besøgscenteret og de fire formidlingssteder har en fælles retning ift. udvikling af indhold og formidling. På sigt har dette samarbejde og fælles koordinering af aktiviteter potentiale til at overgå til et blivende netværk, hvor de fem kommuner kan videndele og sparre omkring brugere, formidlingsgreb og kommunikation.

NATURINDGANGE

For at sikre at der hurtigst muligt skabes synlighed og tilgængelighed til nationalparken anbefales det, at sekretariatet for nationalparken i samarbejde med Naturstyrelsen og kommunerne arbejder videre med at etablere naturindgange i de fem kommuner, som kan give besøgende et startpunkt for en god naturoplevelse i nationalparken. Etableringen af naturindgange kan ske i form af bedre vejvisning og skiltning ved p-pladser eller offentlig transport, informationstavler eller små fysiske tiltag som bord-bænkesæt. Baseret på erfaringstal fra andre steder vurderes det indledningsvist, at etableringen af en naturindgang vil koste mellem 50-115.000 kr. Hertil kommer drift og vedligehold.

PARTNERSKABSPROGRAM

Inddragelse af lokale og private aktører omkring nationalparken har ikke været en del af denne proces. Der findes et hav af kompetente lokale aktører i og omkring nationalparken, og det er anbefalingen, at disse inddrages og tænkes ind i det videre arbejde

med at tilgængeliggøre nationalparken bl.a. som del af nationalparkens partnerskabsprogram.

ØKONOMI OG FUNDRAISING

Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at blive konkret ift. økonomi og organisering af de enkelte formidlingssteder. Det kræver en nærmere konkretisering og udfoldelse af de enkelte formidlingssteders koncept, økonomi og organisering. Nationalparken har foreløbigt reserveret 1.9 mio. til realisering af formidlingssteder og naturindgange. Et stærkt samarbejde og en fælles retning kan skabe et stærkt grundlag for udvikling af fælles fondsansøgninger og dialog med fonde.

ANBEFALINGER:

- **Der nedsættes lokale arbejdsgrupper** i kommunerne, der arbejder videre med konkretisering og realisering af formidlingsstederne.
- **Der etableres et udviklingsforum** med deltagelse af de fem kommuner, Naturstyrelsen, nationalparken og repræsentanter fra formidlingsstederne som kan sikre en fortsat koordinering, vidensdeling og formidling på tværs af geografien - og løfte en fælles fundraising
- **Nationalparken arbejder videre med udvikling og etablering af naturindgange** i tæt samarbejde med kommunerne og Naturstyrelsen for at fremme nationalparkens tilgængeligheden og øge synligheden
- **Nationalparken fortsat inddrager lokale og private aktører** i det videre arbejde

